

ชุดประจำชาติไทย

ดนัย เรียบสกุล¹

“แฟชั่นและเครื่อง
นุ่งห่มต่าง ๆ เป็นปัจจัย
สำคัญของมนุษย์มาเป็น
ล้านปี” เช่นเดียวกับที่
อยู่อาศัย อาหารการกิน

และยารักษาโรค ซึ่งต่างก็เป็นปัจจัยที่จำเป็นสำหรับคนเรา โดยตลอดจะเป็นเชื้อชาติวรรณะไหนก็ตาม ความต้องการของคนเราในสิ่งเหล่านี้ไม่มีเปลี่ยนแปลงจะมากหรือน้อยอยู่ที่ความพอใจและความจำเป็นของแต่ละบุคคลตามแต่โอกาส สถานที่ ฐานะจะอำนวยให้² การแต่งกายของมนุษย์แต่ละชาติแต่ละศาสนาสามารถบ่งบอกถึงความแตกต่างของสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ วิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่นและสถานทางสังคม ทั้งยังเป็นภาพสะท้อนทางความคิดของคนสมัยนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี การแต่งกายของมนุษย์ จึงมิใช่เพียงเครื่องนุ่งห่มร่างกายเพื่อปกป้องกันความร้อนหนาวเท่านั้น แต่ยังเป็นวัฒนธรรมที่มีวิวัฒนาการและสืบทอดต่อกันมา และยังคงความสำคัญมากระทั่งทุกวันนี้ เปรียบเช่นเดียวกับการแต่งกายของชนชาติไทยที่มีการพัฒนาต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน ทั้งจากสภาพแวดล้อมภายในและอิทธิพลที่รับมาจากภายนอก การแต่งกายของคนไทยจึงมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิภาคและสถานภาพทางสังคม³

จากบทความดังกล่าวข้างต้นจะสังเกตได้ว่าเครื่องแต่งกายมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและยังส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการสวมใส่เครื่องแต่งกาย รูปแบบของเครื่องแต่งกายโดยจะแปรผันไปตามภูมิประเทศและภูมิอากาศสำหรับในประเทศไทยที่มีภูมิประเทศและสภาพอากาศที่แตกต่างกันไปแต่ละท้องถิ่น ทำให้เกิดการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายสำหรับใช้ในชีวิตรประจำวันและเครื่องแต่งกายเพื่อใช้ในโอกาสสำคัญอีกด้วย โดยแต่ละท้องถิ่นจะนำเอาลักษณะ

ภูมิอากาศ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ มาสร้างสรรค์เป็นเครื่องแต่งกายประจำท้องถิ่นของตน จึงทำให้เกิดเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค ทั้งในเรื่องของเครื่องประดับ วัสดุอุปกรณ์ วิธีการผลิต วิธีการตัดเย็บหรือกระทั่งลวดลายที่เกิดขึ้น นับว่ามีความหลากหลายในด้านเครื่องแต่งกายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและยังสังเกตได้ถึงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของเครื่องแต่งกายไทย เครื่องประดับไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องแต่งกายของสตรีไทยที่เป็นส่วนหนึ่งในการนำเสนอความเป็นชาติไทย ความอ่อนช้อย ตลอดจนความงดงามแบบสตรีไทยโดยผ่านเครื่องแต่งกาย

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงตระหนักว่าเมืองไทยนี้มีศิลปวัฒนธรรมอันดีงามมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ หากสมัยนี้ลูกหลานไทยสนใจแต่อารยธรรมสมัยใหม่หรือวัฒนธรรมของชาติอื่น มิซ้อคิดที่ไทยเคยยิ่งใหญ่รุ่งเรืองไม่แพ้ชาติใด ๆ ก็คงจะลบลือนหายไป ดังนั้นจึงทรงหยิบยกตัวอย่างของความเป็นไทยอันงดงามมาเชิดชูให้ปรากฏเพื่อเตือนตาเตือนใจให้ไทยรำลึกไว้เสมอว่าคนไทยเรามีฝีมือทุกด้านควรแก่การภาคภูมิใจ

ปี พ.ศ.2503 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการเสด็จต่างประเทศทางราชการยังประเทศยุโรปและสหรัฐอเมริกา ตามเสด็จครั้งนั้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับเครื่องแต่งกายไว้ในบันทึกความทรงจำในการตามเสด็จต่างประเทศทางราชการว่า

“แต่ไหนแต่ไรมา คนไทยเรามักชอบแต่งกายกันตามสบาย ให้เหมาะแก่ความสะดวก ความประหยัด และอากาศของเมืองเราเท่านั้น ฉะนั้น เครื่องแบบประจำชาติของเราจึงเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ไม่มีประจำอยู่เป็นแบบฉบับ อย่างของเพื่อนบ้านใกล้เคียงจนเป็นที่รู้จักแพร่หลายกันทั่วโลก เช่น

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² วาริน จันทระเจริญ. 2537. หน้า 24

³ สำนักพิมพ์เมืองโบราณ 2547. หน้า 4

สำหรับของชาวอินเดียเครื่องแต่งกายของชาวจีนและกิมโนของชาวญี่ปุ่นเป็นต้น บรรดาพวกผู้หลักผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดต่างก็แนะนำให้ข้าพเจ้ามุ่งผ้าจีนอย่างไทย ๆ นี่แหละไปทุกหนทุกแห่ง ข้าพเจ้าก็ยังไม่วางใจที่จะกระทำตาม เพราะมีปัญหาขัดข้องเรื่องเสื้อที่จะสวมกับผ้าจีน ด้วยเรายังไม่มีเสื้อที่จะใช้เป็นแบบฉบับ....”

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงสอบค้นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเครื่องแต่งกายของสุภาพสตรีไทย โดยทรงศึกษาจากพระบรมฉายาลักษณ์และพระฉายาลักษณ์อดีตพระบรมวงศ์ฝ่ายในหลาย ๆ พระองค์ ย้อนไปตั้งแต่ครั้งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา พร้อมกันนั้นได้มีพระราชวินิจฉัยถึงความเหมาะสมต่าง ๆ และทรงมีพระราชเสาวนีย์โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค ประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณีไทย เพื่อศึกษาค้นคว้าข้อมูล และให้อาจารย์สมศรี สุกุลนันทน์ เป็นผู้ออกแบบร่างตามข้อมูลจนได้แบบชุดมาถวายทอดพระเนตรแบบชุดไทยประยุกต์ที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเลือกไว้ นั่น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้คุณหญิงอุไร ลืออำรุง (ช่างฉลองพระองค์ในขณะนั้น) ช่วยเลือกแบบต่าง ๆ และนำมาผสมผสานกัน

จนเกิดชุดไทยประยุกต์แบบต่าง ๆ ขึ้นหลายชุด ฉลองพระองค์ชุดไทยประยุกต์ที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงในระหว่างตามเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศอย่างเป็นทางการนั้น มีความงดงาม เป็นที่ชื่นชมของชาวต่างประเทศที่ได้ชมพระบารมีเป็นอย่างมาก หลังจากเสด็จนิวัตพระนครครั้งนั้นแล้ว พระองค์ก็ยังทรงฉลองพระองค์ชุดไทยประยุกต์แบบต่าง ๆ นั้นตามโอกาส

จนกระทั่งในปีพ.ศ.2507 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงทรงมีพระราชวินิจฉัยเลือกแบบชุดไทยประยุกต์ให้ยุติแน่นอนเป็น 8 แบบด้วยกัน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค เป็นผู้คิดตั้งชื่อชุดให้เหมาะสมกับแบบ เพื่อนำไปจัดแสดงเผยแพร่ในโอกาสฉลองครบรอบ 100 ปี กาชาดสากล และเพื่อเป็นชื่อเรียกเป็นแบบฉบับเครื่องแต่งกายชุดประจำชาติของสตรีไทยต่อไป ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค ได้นำชื่อพระตำหนักและพระที่นั่งต่าง ๆ มาใช้เป็นชื่อของชุดไทยประยุกต์ทั้ง 8 ชุดโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับแบบ ตลอดจนโอกาสในการเลือกใช้ชุดนั้น ๆ และโดยเหตุที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถมิได้ทรงกำหนดบังคับใช้ชุดไทยประยุกต์ดังกล่าวเป็นแบบแผนที่สตรีไทยทุกคนต้องแต่ง เพียงแต่ทรงมีพระราชนิมิตทรงฉลองพระองค์แบบต่าง ๆ เท่านั้น ประชาชนทั่วไปจึงเรียกขานกันภายหลังว่า “ชุดไทยพระราชนิมิต”

ลักษณะต่าง ๆ ของชุดไทยพระราชนิมิต มีดังนี้

ชุดไทยเรือนต้น

ชุดไทยบรมพิมาน

ชุดไทยจิตรลดา

ชุดไทยจักรพรรดิ

ชุดไทยจักรี

ชุดไทยศิวาลัย

ชุดไทยอมรินทร์

ชุดไทยดุสิต

:ภาพจากนิทรรศการเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ชุดไทยเรือนต้น

เสื้อแขนกระบอกนุ่งกับผ้าซิ่นทอลายขวางใช้ได้ในหลายโอกาส เช่น เป็นชุดเข้าวัดไปบวช ไปวัดหรือไปงานมงคลต่าง ๆ ชุดไทยเรือนต้น คือชุดไทยแบบลำลอง ใช้ผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมมีลายริ้วตามขวาง หรือตามยาว หรือใช้ผ้าเกลี้ยงมีเชิงตัวซิ่นยาวจรดข้อเท้าปายหน้า เสื้อใช้ผ้าสีตามริ้วหรือเชิงสีจะตัดกับซิ่นหรือเป็นสีเดียวกันก็ได้เสื้อคนละท่อนกับซิ่น แขนสามสวนกว้างพอสบายผ่าอกคลุมหัวเม็ด คอกลม คิ่น ๆ ไม่มีขอบ

ชุดไทยบรมพิมาน

เสื้อเข้ารูปแขนกระบอก คอตั้ง ติดคอ ผ่าหลัง อาจจะมีเย็บติดกับผ้าซิ่นหรือแยกเป็นคนละท่อนก็ได้เช่นกัน ส่วนผ้าซิ่นใช้ผ้าซิ่นไหมยกคันทองตัดแบบหน้านาง มีชายพกสำหรับแต่งในงานราชพิธี หรือในงานเต็มยศหรือครึ่งยศ เช่น งานฉลองสมรส พิธีหลั่งน้ำพระพุทธรณ์ ชุดไทยบรมพิมาน คือชุดไทยพิธีตอนค่ำที่ใช้เข็มขัดใช้ผ้าไหมยกดอกหรือยกทองมีเชิงหรือยกทั้งตัวก็ได้ ตัวเสื้อและซิ่นตัดแบบติดกัน ซิ่นมีจีบข้างหน้าและมีชายพก ใช้เข็มขัดไทยคาดตัวเสื้อแขนยาว คอกลม มีขอบตั้ง ผ่าด้านหลัง หรือด้านหน้าก็ได้ ผ้าจีบยาวจรดข้อเท้า แบบนี้เหมาะสำหรับผู้มีรูปร่างสูงบาง สำหรับใช้ในงานเต็มยศและครึ่งยศ เช่น งานอุทยานสโมสรหรืองานพระราชทานเลี้ยงอาหารอย่างเป็นทางการในคืนที่มีอากาศเย็น ใช้เครื่องประดับสวยงามตามสมควร ผู้แต่งประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ชุดไทยจิตรลดา

ชุดนี้นิยมตัดเย็บโดยใช้ผ้าไหมเกลี้ยงแบบมีเชิง หรืออาจใช้ผ้าทอยกดอกทั้งตัว ผ้าซิ่นเป็นแบบปายหน้ายาวจรดข้อเท้า ตัวเสื้อแยกซิ่นกับผ้าซิ่น ตัดเย็บโดยใช้ผ้าสีพื้นเข้ากับสีซิ่น แขนเสื้อเป็นแบบแขนกระบอก ผ่าอก มีกระดุม 5 เม็ด ลักษณะทั่วไปคล้ายกับชุดไทยเรือนต้นแต่ต่างกันตรงคอเสื้อที่มีขอบตั้งเลือกใช้เครื่องประดับน้อยชิ้น อาจใช้เพียงต่างหูและสร้อยคอ ไม่ต้องคาดเข็มขัด ไม่นิยมประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชุดนี้เหมาะกับงานพิธีที่ค่อนข้างเป็นทางการ

ชุดไทยจักรพรรดิ

ผ้าซิ่นไหมยกคันทองมีเชิงสีทองตัดแบบหน้านาง มีชายพกห่มด้วยสไบปักลูกปัดสีทองเป็นเครื่องแต่งกายสตรีสูงศักดิ์สมัยโบราณ ปัจจุบันใช้เป็นเครื่องแต่งกายชุดกลางคืนที่หรูหรา หรือเจ้าสาวใช้ในงานฉลองสมรสยามค่ำ เครื่องประดับที่ใช้รัดเกล้า ต่างหู สร้อยคอ สร้อยข้อมือ ชุดไทยจักรพรรดิ คือ ชุดไทยห่มสไบคล้ายไทยจักรี แต่ไม่มีลักษณะเป็นพิธีตรองมากกว่า ท่อนบนมีสไบจีบรองสไบทับ ปักเต็มยศบนสไบชั้นนอก ตกแต่งด้วยเครื่องประดับอย่างสวยงาม ใช้สวมในพระราชพิธีหรืองานพิธีต่าง ๆ ที่ยิ่งใหญ่ระดับชาติ

ชุดไทยจักรี

เสื้อตัวในไม่มีแขน ไม่มีคอ ห่มทับด้วยสไบแบบมีชายเดียวปักคันทองชุดไทยจักรี เดิมจะไม่ปัก นุ่งทับด้วยผ้าซิ่นไหมยกคันทองตัดแบบหน้านางมีชายพก คาดเข็มขัด เครื่องประดับ สร้อยคอ รัดแขน สร้อยข้อมือ สำหรับแต่งในงานเลี้ยงฉลองสมรส หรือราชพิธีสโมสรที่ไม่เป็นทางการ ชุดไทยจักรี คือชุดไทยประกอบด้วยสไบเฉียง ใช้ผ้ายกมีเชิงหรือยกทั้งตัวซิ่นมีจีบข้างหน้า มีชายพกใช้เข็มขัดไทยคาด ส่วนท่อนบนเป็นสไบจะเย็บให้ติดกับซิ่นเป็นท่อนเดียวกันหรือจะมีผ้าสไบห่มต่างหากก็ได้ เปิดบ่าข้างหนึ่ง ชายสไบคลุมไหล่ ทั้งชายด้านหลังยาวตามที่เห็นสมควร ความสวยงามอยู่ที่เนื้อผ้าการเย็บและรูปทรงของผู้ที่สวม ใช้เครื่องประดับได้งดงามสมโอกาสในเวลาค่ำคืน

ชุดไทยศิวาลัย

เสื้อตัวในไม่มีแขน ไม่มีคอ ห่มทับด้วยสไบแบบมีชายเดียวทั้งชายสไบยาวด้านหลัง ปักด้วยลูกปัดทอง นุ่งทับด้วยผ้าซิ่นไหมยกคันทองตัดแบบหน้านางมีชายพก คาดเข็มขัด เครื่องประดับ สร้อยคอ รัดแขน สร้อยข้อมือ เป็นเครื่องแต่งกายของสตรีบรรดาศักดิ์ ปัจจุบันใช้ในงานเลี้ยงฉลองสมรสหรือเลี้ยงอาหารค่ำ ชุดไทยศิวาลัย มีลักษณะเหมือนชุดไทยบรมพิมานแต่ห่มสไบปักทับเสื้ออีกชั้นหนึ่ง ใช้ในงานพระราชพิธี หรืองานพิธีเต็มยศ เหมาะแก่การใช้แต่งช่วงที่มีอากาศเย็น

ชุดไทยอมรินทร์

เสื้อแขนยาวคอกลมตั้งติดคอรุ่นกับผ้าชั้นไหมยกทอง ตัดแบบชั้นป้าย สำหรับแต่งในงานพิธีใช้ได้หลายโอกาส ชุดไทยอมรินทร์ คือชุดพิธีตอนค่ำ ใช้ยกไหมที่มีทองแกมหรือยกทองทั้งตัว เสื้อกับชั้นแบบนี้อูโลมให้สำหรับผู้ไม่ประสงค์คาดเข็มขัด ผู้มีอายุจะใช้คอกลมกว้าง ๆ ไม่มีขอบตั้งและแขนสามส่วนก็ได้ เพราะความสวยงามอยู่ที่เนื้อผ้าและเครื่องประดับที่จะใช้ให้เหมาะสมกับงานเลี้ยงรับรองไปดูละครในตอนค่ำและเฉพาะในงานพระราชพิธีสวนสนามในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ผู้แต่งชุดไทยอมรินทร์ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ชุดไทยดุสิต

เสื้อคอกลมกว้างไม่มีแขนเข้ารูป ปีกแต่งลายไทยด้วยลูกปัด ใช้กับผ้าชั้นไหมยกดินทองลายดอกพิกุล ตัดแบบหน้านาง มีชายพกใช้ในงานราตรีสโมสรหรือเป็นชุดฉลองสมรส เครื่องประดับที่ใช้ต่างหู สร้อยคอ แหวน ชุดไทยดุสิตคือชุดไทยคอกว้าง ไม่มีแขนใช้ในงานกลางคืนแทนชุดราตรีแบบตะวันตก ตัวเสื้ออาจปักหรือตกแต่งให้เหมาะสมกับงานกลางคืน ตัวเสื้ออาจเย็บติดหรือแยกคนละท่อนกับชั้นก็ได้ ชั้นใช้ผ้ายกเงินหรือทองจีบชายพก ผู้แต่งอาจใช้เครื่องประดับแบบไทยหรือตะวันตกตามควรแก่โอกาส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จไปต้อนรับสมเด็จพระจักรพรรดิและสมเด็จพระราชินีฟาราห์แห่งอิหร่าน ในโอกาสเสด็จฯ เยือนประเทศไทย ระหว่างวันที่ 22 – 29 มกราคม 2511

ระหว่างเสด็จพระราชดำเนินเยือนราชอาณาจักรเดนมาร์กเป็นเวลา 3 วัน ตั้งแต่วันที่ 6 กันยายน 2503 พระเจ้าเฟเดอริก ที่ 9 และพระราชินีอินกริดถวายการต้อนรับเป็นอย่างดี ในการนี้เพื่อเป็นการตอบแทนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ถวายพระกระยาหารค่ำแด่พระเจ้ากรุงเดนมาร์กและพระราชินี บนเรือพระที่นั่งจุตแลนด์เดย์

ภาพจากงานนิทรรศการ
พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
80 พระชนมพรรษา มหาราชน
ทรงเจริญสัมพันธไมตรี ทั่วทุกหนี่ระบือนาม

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ “ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ลำดับที่สองแห่งราชวงศ์จักรี..ผู้นำชุดไทยที่แสดงสัญลักษณ์สตรีไทยอันเด่นชัดด้วยฉลองพระองค์ให้นานาชาติได้รู้จักและจำได้อย่างกว้างขวางเป็นครั้งแรก...ผู้ก่อตั้งมูลนิธิศิลปาชีพพิเศษ ที่เริ่มจากเต็นท์เพียงหนึ่งหลังจนเติบโตใหญ่เป็นโรงฝึก ศิลปาชีพสวนจิตรลดาและศูนย์ศิลปาชีพบางไทร สร้างความรู้ไปสร้างงานแก่ชาวนาชาวไร่ที่ยากจนไปแล้วกว่า 12,000 คน”⁴

⁴ ไร่เพย เทพศิริ. 2547

จากบทความสำคัญข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจพระราชหฤทัยต่อเครื่องแต่งกายสตรีไทยของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงริเริ่มโครงการต่าง ๆ มากมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาเครื่องแต่งกายให้มีแบบแผนและยังทรงแต่งองค์เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนคนไทยทั่วไปอีกด้วย นอกจากนี้พระองค์ยังทรงเผยแพร่ อีกทั้งประชาสัมพันธ์ถึงความเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องแต่งกายสตรีไทยในระดับนานาชาติอีกด้วย อีกทั้งทรงยังนำความปราบปลื้มแก่ประชาชนชาวไทยหลายต่อหลายครั้ง ด้วยการนำศิลปวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ รวมทั้งเครื่องแต่งกายไปจัดแสดงนิทรรศการในต่างแดน นอกจากนี้ยังได้รับการตอบรับอย่างดีจากนานาชาติแล้ว นิทรรศการแต่ละครั้งยังเป็นการแสดงถึงความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทยที่เริ่มตั้งแต่เจ้านายชั้นสูงลงมาถึงประชาชนโดยทั่วไปอีกด้วย

นอกจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นผู้เริ่มต้นในการนำเสนอความเป็นไทยผ่านเครื่องแต่งกายด้วยพระองค์เองแล้วนั้น ปัจจุบันยังมีการนำเสนอในลักษณะคล้ายกันคือ การสวมใส่ชุดประจำชาติไทย บนเวทีการประกวดสาวงามระดับนานาชาติในเวทีการประกวดนอกจาก

จะเน้นการประกวดที่ตัวบุคคลแล้ว ยังมีการประกวดชุดประจำชาติไทยหรือบางเวทีก็เป็นเพียงการสวมใส่ชุดประจำชาติไทยเพื่อนำเสนอประเทศของตน โดยในแต่ละปีแต่ละชาติต่างให้ความสำคัญในการออกแบบ ทุ่มทุนและเวลาในการจัดเตรียมและคัดเลือกเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ อุปกรณ์ประกอบ หรือแม้แต่วัสดุต่าง ๆ ที่นำมาตัดเย็บและประกอบเข้าเป็นชุดเพราะเครื่องแต่งกายประจำชาติถือเป็นเอกลักษณ์และยังเป็นตัวแทนของคนทั้งประเทศปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่เราจะสามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนบนเวทีการประกวดคือความแตกต่างของประเทศไทยกับต่างชาติ เนื่องจากเรามีเอกลักษณ์เครื่องแต่งกายอย่างชัดเจน แต่มีบางประเทศที่ไม่มีชุดประจำชาติจึงต้องพยายามหยิบยืมเครื่องแต่งกายบางอย่างออกมานำเสนอแทน ปรากฏการณ์ดังกล่าว สามารถสะท้อนและย้ำเตือนให้เราตระหนักถึงการหวงแหนและอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเครื่องแต่งกายของชนชาติไทย หากศึกษาในรายละเอียดด้านศาสตร์เครื่องแต่งกายไทยแล้ว ยังมีสิ่งที่น่าสนใจอีกมากมาย ทั้งประวัติความเป็นมา วิธีการสวมใส่ วิธีการผลิต รวมทั้งวัตถุดิบที่เลือกนำมาใช้

ภาพจาก www.thailandpageant.com, คุณประเสริฐ เจริญธรรม, อาจารย์ต่อศักดิ์ เกษมสุข

ภาพจากโครงการประกวดออกแบบชุดแต่งกายประจำชาติ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่สำคัญในการออกแบบชุดประจำชาติ มาอย่างยาวนาน โดยเริ่มส่งตัวแทนเข้าประกวดและเตรียมชุดประจำชาติไทยไปแสดงในเวทีแรกบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส ในปีพ.ศ.2497 ซึ่งปัจจุบันก็เป็นระยะเวลากว่า 47 ปี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมระดับนานาชาติลักษณะนี้ ประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและผลพวงของการเข้าร่วมอย่างมาก สำหรับการออกแบบและการคัดเลือกชุดประจำชาติไทยแต่ละครั้งจะมีการปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญใน ด้านเอกลักษณ์ความเป็นไทยและยังพยายามนำเสนอเอกลักษณ์ความเป็นไทยผ่านชุดประจำชาติไทยในทุกรายละเอียด ทั้งผืนผ้า เครื่องประดับ หรือแม้แต่การแต่งหน้าหรือการทำผม ล้วนแล้วแต่เป็นการสนับสนุนให้เครื่องแต่งกายมีความโดดเด่นทั้งสิ้น ในปัจจุบันหลายเวทีที่เปิดกว้างให้คนรุ่นใหม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมการ

ออกแบบเพื่อมีโอกาสนำเสนอบนเวทีระดับโลก เป็นการนำเสนอแนวคิดจากคนรุ่นใหม่ผ่านการออกแบบผ่านเครื่องแต่งกายอีกด้วย

สำหรับข้อมูลและภาพเครื่องแต่งกายประจำชาติที่จับบนเวทีการประกวดมิสยูนิเวิร์ส ณ ปัจจุบันยังไม่สามารถรวบรวมได้ทั้งหมด แต่ได้รวบรวมและจัดทำเป็นตารางให้ผู้สนใจได้มองภาพชัดเจนขึ้น ทั้งรูปแบบเครื่องประดับ ผู้ออกแบบชุดประจำชาติไทยในแต่ละปี รวมทั้งได้ประมวลภาพชุดประจำชาติไทยที่ได้รับรางวัลในแต่ละปี จำนวน 10 ปี โดยข้อมูลดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

จากตารางรวมข้อมูลชุดประจำชาติไทย จำนวน 47 ปี ข้อมูลที่ยังไม่พบจำนวน 3 ปี และมีจำนวน 2 ปี ที่ภาพไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าชุดในปีนั้นใช้โทนสีใด ซึ่งจากข้อมูลที่รวบรวมได้ ณ ปัจจุบันมี 6 หัวข้อ ดังนี้

1. ประเภทของเครื่องแต่งกายจำนวน	44 ปี
1.1 ชุดไทยพระราชนิยม มีจำนวน	19 ปี
1.2 ชุดไทยประยุกต์ มีจำนวน	10 ปี
1.3 ชุดไทยแฟนซี มีจำนวน	5 ปี
1.4 ชุดไทยประจำภาค มีจำนวน	4 ปี
1.5 ชุดไทยละคร มีจำนวน	3 ปี
1.6 ชุดไทยรัชสมัย / สมัย มีจำนวน	2 ปี
1.7 ชุดไทยชนกลุ่มน้อย มีจำนวน	1 ปี
2. ประเภทของเครื่องประดับจำนวน	44 ปี
2.1 เครื่องประดับแบบดั้งเดิม มีจำนวน	38 ปี
2.2 เครื่องประดับแบบประยุกต์ มีจำนวน	6 ปี
3. โทนสีของเครื่องแต่งกายจำนวน	42 ปี
3.1 เครื่องแต่งกายที่ใช้โทนสี 2 โทนสี มีจำนวน	10 ปี
3.2 เครื่องแต่งกายโทนสีเหลือง มีจำนวน	8 ปี
3.3 เครื่องแต่งกายโทนสีแดง มีจำนวน	6 ปี
3.4 เครื่องแต่งกายโทนสีเขียว มีจำนวน	4 ปี
3.5 เครื่องแต่งกายโทนสีขาว มีจำนวน	4 ปี
3.6 เครื่องแต่งกายโทนสีน้ำเงิน มีจำนวน	3 ปี
3.7 เครื่องแต่งกายโทนสีส้ม มีจำนวน	2 ปี
3.8 เครื่องแต่งกายโทนสีทอง มีจำนวน	2 ปี
3.9 เครื่องแต่งกายโทนสีม่วง มีจำนวน	2 ปี
3.10 เครื่องแต่งกายโทนสีดำ มีจำนวน	1 ปี
4. อุปกรณ์เสริม จำนวน	3 ปี
4.1 พวงมาลัย มีจำนวน	2 ปี
4.2 พัดโบก มีจำนวน	1 ปี
5. ผู้ออกแบบและคัดเลือกชุดประจำชาติไทย จำนวน	26 ปี
5.1 ห้องเสื้อระพี มีจำนวน	15 ปี
5.2 ห้องเสื้อกาลวิน มีจำนวน	2 ปี
5.3 อาจารย์เผ่าทอง ทองเจือ มีจำนวน	2 ปี
5.3 อาจารย์กิตติกรณ์ นพอุดมพันธ์ มีจำนวน	2 ปี
5.4 อาจารย์ธีรพันธ์ จันทร์เจริญ มีจำนวน	1 ปี
5.5 ชีระ ฉันทะสวัสดิ์ มีจำนวน	1 ปี
5.6 สถาปิตย์ มูลมา มีจำนวน	1 ปี
5.7 ชัชกร ตั้งชนกรกิจ มีจำนวน	1 ปี
5.8 พลิน อภิญากุล มีจำนวน	1 ปี
6. รางวัลที่ได้รับ จำนวน	10 ปี
6.1 รางวัลชนะเลิศ มีจำนวน	6 ปี
6.2 รางวัลที่ 2 มีจำนวน	2 ปี
6.3 รางวัลที่ 3 มีจำนวน	2 ปี

ผลสรุปชุดประจำชาติไทย จากจำนวน 44 ปี มีผลดังนี้

1. รูปแบบเครื่องแต่งกายที่ใช้มากที่สุดคือ ชุดไทยพระราชนิยม
2. รูปแบบเครื่องประดับที่ใช้มากที่สุดคือ เครื่องประดับแบบดั้งเดิม
3. โทนสีที่ใช้ในเครื่องนียมใช้มากที่สุดคือ การใช้ร่วมกัน 2 โทนสี
4. อุปกรณ์เสริมที่นำไปใช้ร่วมกับเครื่องแต่งกายมากที่สุดคือ พวงมาลัย
5. ผู้ออกแบบและคัดเลือกชุดประจำชาติไทยมากที่สุดคือ ระพี
6. ประเทศไทยได้รับรางวัลที่ได้รับมากที่สุดคือ รางวัลชนะเลิศ

ตารางข้อมูลและภาพชุดประจำชาติไทยที่ได้รับรางวัลบนเวทีมิสยูนิเวิร์ส จำนวน 10 ปี

	รางวัลมิสยูนิเวิร์ส : เอเชีย เวทีการประกวด : การประกวดมิสยูนิเวิร์ส ปีที่ประกวด : 2533 (1990) ตัวแทนการประกวด : กิธรา งามณ์ รื่นมณี ผู้ออกแบบ / จัดซื้อ : ก้องเกียรติ ประเทศเจ้าภาพ : Los Angeles, California, USA. วันที่เข้าประกวด : 1990 April 15 ประเภทของเครื่องแต่งกาย : ชุดไทยพระราชทาน (ชุดไทยจักรี)
	

	รางวัลมิสยูนิเวิร์ส : เอเชีย เวทีการประกวด : การประกวดมิสยูนิเวิร์ส ปีที่ประกวด : 2535 (1992) ตัวแทนการประกวด : ธาณย์ ปัญญาวัฒน์ ผู้ออกแบบ / จัดซื้อ : ก้องเกียรติ ประเทศเจ้าภาพ : Las Vegas, Nevada, USA. วันที่เข้าประกวด : 1991 May 17 ประเภทของเครื่องแต่งกาย : ชุดไทยประจักษ์
	

	รางวัลมิสยูนิเวิร์ส : เอเชีย เวทีการประกวด : การประกวดมิสยูนิเวิร์ส ปีที่ประกวด : 2548 (2005) ตัวแทนการประกวด : เจนิเฟอร์ วงศ์จันทร์ ผู้ออกแบบ / จัดซื้อ : รุ่งพันธ์ ใจนวลวิทย์ ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย : ประเทศเจ้าภาพ : Bangkok, Thailand วันที่เข้าประกวด : 2005 May 31 ประเภทของเครื่องแต่งกาย : ชุดไทยวังสวนกุหลาบ / สมัย
	

	รางวัลมิสยูนิเวิร์ส : เอเชีย เวทีการประกวด : การประกวดมิสยูนิเวิร์ส ปีที่ประกวด : 2550 (2007) ตัวแทนการประกวด : ทิพย์ อุทัยวรรณ ผู้ออกแบบ / จัดซื้อ : ชีระ ปิ่นทองวิทย์ ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย : T-18 ประเทศเจ้าภาพ : Mexico City, Mexico วันที่เข้าประกวด : 2007 May 28 ประเภทของเครื่องแต่งกาย : ชุดไทยแม่ลิ้ม
	

	รางวัลมิสยูนิเวิร์ส : เอเชีย เวทีการประกวด : การประกวดมิสยูนิเวิร์ส ปีที่ประกวด : 2552 (2008) ตัวแทนการประกวด : ทวีสิน ใจศิริกร ผู้ออกแบบ / จัดซื้อ : สกาวรัตน์ ขุนษา นักศึกษาดำรงวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศเจ้าภาพ : Nha Trang, Khanh Hoa, Vietnam วันที่เข้าประกวด : 2008 July 14 ประเภทของเครื่องแต่งกาย : ชุดไทยแม่ลิ้ม
	

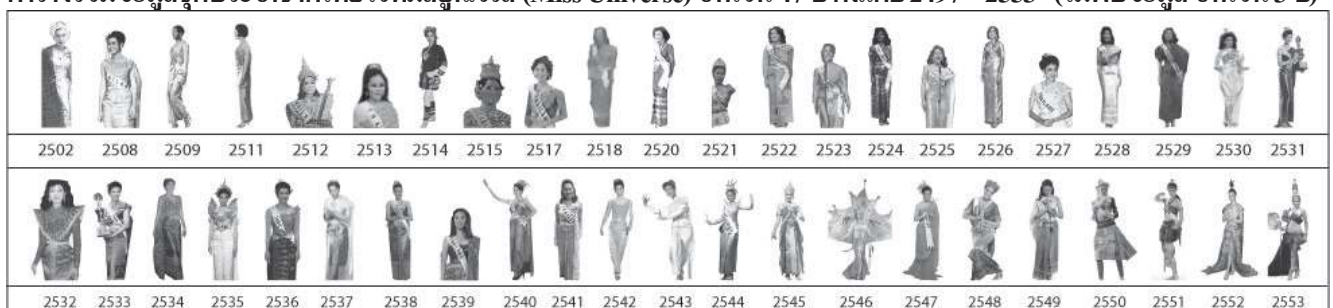

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ชุดประจำชาติไทยมีพัฒนาการในการออกแบบมาอย่างยาวนาน โดยเริ่มต้นจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงมีพระราชเสาวนีย์โปรดเกล้าให้คิดแบบแผนการแต่งกายของสตรีในประเทศไทย กระทั่งปัจจุบันมีนักออกแบบหน้าใหม่ที่มีความสามารถให้ความสนใจและมีผลงานมากมายที่ประสบความสำเร็จได้รับรางวัลระดับนานาชาติกลับมา ยังความภาคภูมิใจต่อคนไทยทั้งชาติ แต่รางวัลเหล่านั้นมิได้สำคัญไปกว่าการที่เราได้แสดงออกถึง

ความเป็นประเทศไทยต่อสายตาชาวต่างชาติทั่วโลก อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และสืบสานความเป็นชาติไทยผ่านรูปแบบของเครื่องแต่งกายอีกด้วย

“แม้ชุดประจำชาติไทยจะเป็นเพียงอาภรณ์ที่ปกปิดร่างกายของผู้สวมใส่ แต่เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับเพียงไม่กี่ชิ้น ก็สามารถแสดงพลังอันยิ่งใหญ่ที่จะนำเสนอความเป็นชาติไทยทั้งหมดไว้ได้ โดยที่ผู้สวมใส่มิจำเป็นต้องเอ่ยปากพูดเลยแม้แต่คำพูดเดียว”

ตารางรวมข้อมูลชุดประจำชาติไทย เวมินิสยูนิเวิร์ส (Miss Universe) จำนวน 47 ปี ตั้งแต่ปี 2497 – 2553 (ไม่พบข้อมูล จำนวน 3 ปี)

ลำดับ	ปี	ชื่อผู้สวมใส่	รูปแบบเครื่องแต่งกาย	เครื่อง ประดับ	สี	อุปกรณ์ ประกอบ	ผู้ออกแบบ / คัดเลือก	รางวัล
1.	2497 (1954)	อมรา อัสนนท์	-	-	-	-	-	-
2.	2502 (1959)	ศดใส วณิชวัฒนา	ชุดไทยละคร	แบบดั้งเดิม	-	-	-	-
3.	2508 (1965)	อาภัสรา หงสกุล	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม			-	-
4.	2509 (1966)	จิรนนท์ เสวตนันท์	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีทอง	-	-	-
5.	2510 (1967)	ประภัสสร พานิชกุล	-	-	-	-	-	-
6.	2511 (1968)	อภันตรี ประยูทธเสนีย์	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีส้ม	-	-	
7.	2512 (1969)	แสงเดือน แม่นวงศ์	ชุดไทยละคร	แบบดั้งเดิม	สีแดง / สีเขียว	-	-	ชนะเลิศ
8.	2513 (1970)	วารุณี แสงสิรินวิน	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีชมพู	-	-	-
9.	2514 (1971)	นิภาภัทร สุดศิริ	ชุดไทยชนกลุ่มน้อย	แบบดั้งเดิม	-	-	-	-
10.	2515 (1972)	กนกอร บุญมา	ชุดไทยละคร	แบบดั้งเดิม	สีแดง / สีเขียว	-	-	-
11.	2517 (1974)	เบญจมาศ พรพาศวิจารณ์	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีชมพู	-	-	-
12.	2518 (1975)	วรรณยา โทณวนิก	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีชมพู	-	-	-
13.	2519 (1976)	กิตติธรียา อารีกุล	-	-	-	-	-	-
14.	2520 (1977)	ลัดดาวรรณ อินยา	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีเขียว	-	-	-
15.	2521 (1978)	พรพิศ สาครวิจิตร	ชุดไทยประยุกต์	แบบดั้งเดิม	สีขาว	-	-	-
16.	2522 (1979)	วงศ์เดือน เกศผล	ชุดไทยประจำภาค	แบบดั้งเดิม	สีชมพู	-	-	-
17.	2523 (1980)	อาทิตยา พรหมกุล	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีชมพู	-	-	-

ลำดับ	ปี	ชื่อผู้สวมใส่	รูปแบบเครื่องแต่งกาย	เครื่องประดับ	โทนสี	อุปกรณ์ประกอบ	ผู้ออกแบบ / คัดเลือก	รางวัล
18.	2524 (1981)	มาศสุภา กาพย์ประพันธ์	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีน้ำเงิน	-	-	-
19.	2525 (1982)	นิภาพร นาราพณิชย์	ชุดไทยประจำภาค	แบบดั้งเดิม	สีชมพู	-	-	-
20.	2526 (1983)	จินดา นันทแดง	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีเขียว	-	-	-
21.	2527 (1984)	สาวิณี ปะการะนัง	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีขาวครีม	พวงมาลัย	ระพี	-
22.	2528 (1985)	ธารทิพย์ พงศ์สุข	ชุดไทยประจำภาค	แบบดั้งเดิม	สีฟ้า / สีขาว	-	ระพี	-
23.	2529 (1986)	ทวีพร คลังพลอย	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีแดงเลือดหมู	-	กาลวิน	-
24.	2530 (1987)	ชุดิมา นัยนา	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีส้มแสด / สีขาว	-	กาลวิน	-
25.	2531 (1988)	ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีม่วงเม็ดยมะปราง	-	ระพี	ชนะเลิศ
26.	2532 (1989)	ชลดา ร่องหานาม	ชุดไทยประยุกต์	แบบดั้งเดิม	สีน้ำเงินเข้ม	-	ระพี	ที่ 2
27.	2533 (1990)	ภัสราภรณ์ ชัยมงคล	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีเขียวเหลือบดำ	-	ระพี	ชนะเลิศ
28.	2534 (1991)	จิรประภา เสวตนันท์	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีเขียวมรกต	-	ระพี	-
29.	2535 (1992)	อรองค์ ปัญญาวงศ์	ชุดไทยประยุกต์	แบบดั้งเดิม	สีขาวครีมขาข้าง	-	ระพี	ที่ 2
30.	2536 (1993)	ฉัตรทริกา อุบลศิริ	ชุดไทยประยุกต์	แบบดั้งเดิม	สีส้มแสด	-	ระพี	-
31.	2537 (1994)	อารียา ศิริโสภา	ชุดไทยประจำภาค	แบบดั้งเดิม	สีทอง / สีแดง	-	ระพี	-
32.	2538 (1995)	ภาวดี วิเชียรรัตน์	ชุดไทยประยุกต์	แบบดั้งเดิม	สีม่วงเปลือกมังคุด	-	ระพี	-
33.	2539 (1996)	นิรัชยา คำยา	ชุดไทยประยุกต์	แบบดั้งเดิม	สีน้ำเงิน	-	ระพี	-
34.	2540 (1997)	สรวงสุดา ลาวัลย์ประเสริฐ	ชุดไทยประยุกต์	แบบดั้งเดิม	สีแดง	-	ระพี	-

ลำดับ	ปี	ชื่อผู้สวมใส่	รูปแบบเครื่องแต่งกาย	เครื่อง ประดับ	โทนสี	อุปกรณ์ ประกอบ	ผู้ออกแบบ / คัดเลือก	รางวัล
35.	2541 (1998)	ชลิดา เถาว์ชาลี	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีขาว / สีฟ้า	-	ระพี	-
36.	2542 (1999)	อภิสมัย ศรีรังสรรค์	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีชมพูสด	-	ระพี	-
37.	2543 (2000)	กุลธิดา เข็นประเสริฐ	ชุดไทยพระราชนิยม	แบบดั้งเดิม	สีขาวครีมงาช้าง	-	ระพี	-
38.	2544 (2001)	วริทร ผดุงวิทย์	ชุดไทยประยุกต์	แบบดั้งเดิม	สีแดงเข้ม	-	เผ่าทอง ทองเจือ	-
39.	2545 (2002)	จันจิรา จันทรโณม	ชุดไทยประยุกต์	แบบดั้งเดิม	สีแดง	-	เผ่าทอง ทองเจือ	-
40.	2546 (2003)	เขवालักษณ์ ไตรสุรัตน์	ชุดไทยแฟนซี	แบบดั้งเดิม	สีชมพู	-	กิตติกรณ์ นพอดพันธุ์	-
41.	2547 (2004)	มรกต กิตติสาระ	ชุดไทยประยุกต์	แบบดั้งเดิม	สีแดง	-	กิตติกรณ์ นพอดพันธุ์	-
42.	2548 (2005)	ชนันภรณ์ รสจันทร์	ชุดไทยรัชสมัย / สมัย	ประยุกต์	สีแดง / เขียว	-	ธีรพันธ์ จันทรเจริญ	ชนะเลิศ
43.	2549 (2006)	อรวรินทร์ โอสถานนท์	ชุดไทยรัชสมัย / สมัย	ประยุกต์	สีเหลือง / เขียว	พวงมาลัย	ธีรพันธ์ จันทรเจริญ	-
44.	2550 (2007)	ฟ้ารุ่ง ยุติธรรม	ชุดไทยแฟนซี	ประยุกต์	สีดำ / สีแดง	-	ธีระ ฉันทะสวัสดิ์	ที่ 3
45.	2551 (2008)	กวินตรา โพธิจักร	ชุดไทยแฟนซี	ประยุกต์	สีแดงเข้ม	-	สถาปัตย์ มูลมา	ชนะเลิศ
46.	2552 (2009)	ชุดิมา ดุรงค์เดช	ชุดไทยแฟนซี	ประยุกต์	สีทอง	-	รัชกร ตั้งชนกรกิจ	ที่ 3
47.	2553 (2010)	ฝนทิพย์ วัชรตระกูล	ชุดไทยแฟนซี	ประยุกต์	สีทอง / สีแดงเข้ม	พัดโบก	พลิน อภิญากุล	ชนะเลิศ